

Джерело: Бобрицька В.І. Державна освітня політика України у сфері освіти осіб з особливими потребами / В.І. Бобрицька // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2016. – № 3-4. – С. 53-58. (збірник включено до міжнародних наукометричних баз PIHЦ, Index Copernicus, Google Scholar (Google Academia))

УДК 371.3-76:5

Валентина Бобрицька
ORCID.ID/ 0000-0002-1742-0103

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри
соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,
01601, м.Київ, вул. Пирогова, 9
bobrytska@ukr.net,

ДЕРЖАВНА ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У СФЕРІ ОСВІТИ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

У статті здійснено узагальнення інформаційних джерел з розроблення й запровадження державної освітньої політики України у сфері освіти осіб з особливими потребами; виокремлено актуальні проблеми галузі, що потребують розв'язання з урахуванням сучасних запитів держави й громадянського суспільства; схарактеризовано стан розроблення національного освітнього законодавства з інклюзивної освіти; виявлено актуальність розв'язання проблем з подолання негативного стереотипу сприйняття суспільством дітей з інвалідністю; проаналізовано готовність системи освіти України до реалізації пріоритетів державної кадрової політики щодо підготовки кадрів для забезпечення якісного навчально-виховного процесу в умовах інклюзії.

Ключові слова: державна освітня політика; інклюзивна освіта; інклюзивне навчання; інтегроване навчання; освіта дітей з особливими потребами; підготовка педагога до роботи в умовах інклюзивної освіти.

©Бобрицька Валентина, 2016

Вступ. Сучасний етап розбудови національної системи освіти в Україні відбувається в умовах консолідації зусиль держави, суспільства, педагогічної

спільноти і пересічних громадян в утвердженні соціально-ціннісних і особистісно-ціннісних чинників модернізації української освіти, що, на нашу думку, має неодмінно призвести до досягнення якісно нового рівня планування і реалізації державної політики України у сфері освіти. Підґрунтям цих процесів є цінності гуманізму, демократії, національної свідомості, які набули нового звучання в умовах формування нового погляду на державну освітню політику, зокрема у сфері освіти осіб з особливими потребами.

Формування сучасної державної освітньої політики України у сфері освіти осіб з особливими потребами супроводжується пошуком ефективних механізмів утвердження фундаментальних цінностей освіти як стратегічного ресурсу соціально-економічного і культурного розвитку суспільства, зміцнення авторитету й конкурентоспроможності України на міжнародній арені.

Мета статті – узагальнити інформаційні джерела з розроблення й запровадження державної освітньої політики України у сфері освіти осіб з особливими потребами, виокремити актуальні проблеми галузі, що потребують розв’язання з урахуванням сучасних запитів держави, громадянського суспільства й пересічних громадян. Для досягнення мети доцільно, на нашу думку, зосередитися на вирішенні таких завдань: схарактеризувати стан розроблення національного освітнього законодавства з інклюзивної освіти; виявити актуальність розв’язання проблем з подолання негативного стереотипу сприйняття суспільством дітей з інвалідністю; проаналізувати готовність системи освіти України до реалізації пріоритетів державної кадрової політики щодо підготовки кадрів для забезпечення якісного навчально-виховного процесу в умовах інклюзії.

Стан розроблення національного освітнього законодавства з інклюзивної освіти. Забезпечення навчально-виховного процесу для учнів з особливими освітніми потребами (ООП) унормовується низкою законів і підзаконних актів, зокрема Законами України (ЗУ) «Про освіту» (1991, 1996 рр.), «Про загальну середню освіту» (1999 р.), «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» (1991 р.), «Про державні соціальні стандарти та державні

соціальні гарантії» (2000 р.), «Про охорону дитинства» (2001 р.), «Про соціальні послуги» (2003 р.), «Про реабілітацію інвалідів в Україні» (2006 р.), «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» (2014 р.) та іншими (Бобрицька В.І., 2015, с. 7).

З ухваленням та введенням в дію ЗУ «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» (05.06.2014 р.) постають важливі питання щодо внесення змін до відповідних статей ЗУ «Про дошкільну освіту» (2001 р.), «Про загальну середню освіту» (1999 р.). Ці зміни спрямовано на врегулювання питань щодо реалізації права на здобуття якісної дошкільної і загальної середньої освіти з урахуванням особливих освітніх потреб у навчанні і вихованні кожної дитини, у тому числі й дітей з ООП відповідно до принципів інклюзивної освіти (ЗУ «Про внесення змін...», 2014).

Зазначимо, що у 2008 р. Україна ратифікувала Конвенцію ООН про права інвалідів та Факультативний протокол до неї. Таким чином країна взяла на себе юридичні зобов'язання щодо зміни класифікації і моделі інвалідності – від медичної до соціальної. Водночас, на думку фахівців з соціальної політики України, надзвичайно актуальним є питання внесення змін до офіційного перекладу вищезазначених документів в частині заміни термінів – «інвалід» на «особа з інвалідністю» (Освіта, охорона здоров'я, 2015, с. 19).

Ухвалення та введення в дію ЗУ від 05 червня 2014 року № 1324-18 «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» створили нові реалії щодо необхідності забезпечення належних умов для дітей з ООП, отримання ними якісної освіти в інклюзивному середовищі (ЗУ «Про внесення змін...», 2014). Так, особливої уваги з боку держави і суспільства набуло інклюзивне та інтегроване навчання, що ґрунтується на праві здобувати освіту за місцем проживання та передбачає навчання дитини з ООП в умовах загальноосвітнього закладу (ЗНЗ). При цьому термін «інтегроване навчання» тлумачитимемо як процес залучення дітей з особливими потребами до навчання в ЗНЗ закладах разом з іншими дітьми з метою забезпечення їх рівного доступу до якісної освіти, враховуючи їх

індивідуальні особливості, а вживаючи термін «інклюзивне навчання», розумітимемо його як систему освітніх послуг, що базується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, яка передбачає навчання в умовах дошкільного, загальноосвітнього, професійного, вищого навчального закладу (ВНЗ).

Значущим для розв'язання проблем навчання дітей з ООП в умовах запровадження інклюзивної освіти є ухвалення Державної цільової програми «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів на період до 2020 року», Укази Президента України «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини» від 25 серпня 2015 р. № 501, «Про активізацію роботи щодо забезпечення прав людей з інвалідністю» від 3 грудня 2015 р. № 678. індикаторами виконання яких є, зокрема, показники щодо упровадження інклюзивного навчання для можливості реалізації людьми з інвалідністю права на освіту та здійснення реформування закладів інтернатного типу. Наказом Міністерства освіти і науки України (МОН України) від 31.12.2015 № 1436 «Про затвердження Плану заходів щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому просторі» місцевим органам управління освітою доручено розробити перспективні плани оптимізації мережі інтернатних закладів та розвитку ЗНЗ з інклюзивними та спеціальними класами (Про організаційно-методичні засади, 2016).

Важливо вказати, що в організації інклюзивного навчання слід керуватися чинними нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України (КМ України), інструктивно-методичними матеріалами та листами МОН України, які розміщені та постійно оновлюються на офіційному веб-сайті МОН України у рубриці «Освіта дітей з особливими потребами». Так, важливим кроком у розв'язанні актуальних проблем навчання і соціалізації дітей шкільного віку з ООП став Лист МОН України «Про організаційно-методичні засади забезпечення навчально-виховного процесу для учнів з особливими освітніми потребами загальноосвітніх навчальних закладів у 2016/2017 навчальному році» від 12.07.2016 № 1/9-364 (Про організаційно-методичні засади, 2016).

Не можемо оминати увагою Постанову КМ України від 26.10.2016 року, згідно з якою з 1 вересня 2017 року буде припинено набір учнів до підготовчих та перших класів спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) та забезпечено умови для навчання цих дітей у спеціальних та інклюзивних класах ЗНЗ (До 2020 року учнів із спеціальних шкіл, 2016). Висловлюємо думку, що для реалізації цієї Постанови потрібно розробити Дорожню карту, де визначити крок за кроком усі заходи з її впровадження, оскільки ця постанова уже викликала неоднозначний резонанс у суспільстві та педагогічній спільноті.

Подолання негативного стереотипу сприйняттям суспільством дітей з інвалідністю. Важливість реалізації актуальних пріоритетів державної освітньої політики України щодо освіти осіб з особливими потребами значною мірою залежить від ставлення суспільства до цієї проблеми. Варто вказати, що на значущість цієї проблеми звертається увага й у дослідженнях зарубіжних учених, зокрема І. Лейсер, Р. Кірк (Лейстер І., Кірк Р., 2013).

Аналіз матеріалів Парламентських слухань у Верховній Раді України (ВР України) на тему «Освіта, охорона здоров'я та соціальне забезпечення дітей з порушеннями психофізичного розвитку: проблеми, шляхи їх вирішення», свідчить що у доповідях практично усіх учасників це питання порушувалося у різних дискурсах. Так, у виступі Л. Гриневич, зазначено, що «державна й далі сприймає людей з особливими потребами лише як пацієнтів, яких потрібно лікувати, а не як громадян, яким потрібно створювати відповідні умови для життя. ...ми повинні виконати свої зобов'язання перед усіма дітьми, діти з особливими потребами мають на таке саме ставлення, як до кожної дитини в суспільстві» (Освіта, охорона здоров'я, 2015, с. 33).

Погоджуємося з думкою Н. Федорович, яка стверджує, що «основою позитивного розвитку дитини є сприятливий психологічний клімат у соціумі. Для подолання негативного сприйняття суспільством дітей з інвалідністю слід активізувати подання у засобах масової інформації матеріалів про позитивний світовий та вітчизняний досвід соціалізації таких дітей як повноправних членів суспільства. При цьому дуже важливо взяти до уваги той факт, що виховувати

толерантне ставлення до дітей з психофізичними порушеннями треба з раннього віку» (Освіта, охорона здоров'я, 2015, с. 19). Розвиваючи цю думку, зазначимо, що процес включення дітей з ООП у загальну діяльність спільно з іншими дітьми важливо розпочинати з дошкільного віку, коли дитина сприймає органічно й неупереджено все нове та незвичне для неї.

Студіювання виступів учасників Парламентських слухань у ВР України на тему «Освіта, охорона здоров'я та соціальне забезпечення дітей з порушеннями психофізичного розвитку: проблеми, шляхи їх вирішення» (Освіта, охорона здоров'я, 2015), наукових праць, умовиводів практиків, дає змогу виокремити низку пріоритетних завдань, що стосуються подолання негативного стереотипу сприйняття суспільством навчання в ЗНЗ дітей з інвалідністю.

По-перше, доцільним є опрацювання законодавчих пропозицій щодо врегулювання суспільних відносин, пов'язаних з реалізацією права дітей з ООП, в тому числі й з інвалідністю, на освіту будь-якого рівня й напрямку відповідно до здібностей і можливостей, спрямованих на набуття такими дітьми навичок самообслуговування, підготовки до праці та сімейного життя, підтриманого проживання у соціумі.

По-друге, важливим також є перехід від стратегії надання освітніх послуг за нозологічним спрямуванням в сегрегативних осередках, з якими у суспільній думці традиційно асоціюються школи-інтернати, до стратегії задоволення освітніх потреб у закладах, які обирають батьки дітей з ООП.

По-третє, забезпечення координації діяльності місцевих органів управління освітою та громадських інституцій, засобів медіа щодо запровадження інклюзивного навчання, реабілітації та соціальної адаптації дітей з ООП мають бути тим «соціальним містком», який забезпечить формування толерантного ставлення громади, батьків, суспільства до освіти осіб з інвалідністю.

Оптимізму додає те, що в рамках реформування системи освіти, зокрема, створення освітніх округів (опорного навчального закладу, його філій), у 2016 році державою передбачено фінансову підтримку для створення в опорних

школах сучасної навчально-матеріальної бази та придбання шкільних автобусів для перевезення дітей (Про організаційно-методичні засади, 2016).

Підготовка кадрів для інклюзивної освіти. Стратегія державної кадрової політики в Україні на 2012-2020 роки урахує особливості та перспективи розвитку українського суспільства, світові тенденції та спрямована на утвердження системної й послідовної політики у цій сфері (Стратегія державної кадрової політики, 2012). Вважаємо, що у підготовці кадрів, які забезпечують навчально-виховний процес осіб з ООП, має бути враховано складність завдань, що постають перед ними у професійній діяльності: забезпечити кожній дитині доступність навчання, альтернативність форм та закладів освіти, здобуття в подальшому бажаного освітнього рівня, і, водночас, надати необхідний корекційно-реабілітаційний та психолого-педагогічний супровід, запровадити ефективні інноваційні технології, що відповідають кращим європейським стандартам, адже ратифікувавши у 2008 р. Конвенцію ООН про права інвалідів, інші міжнародні правові документи, Україна взяла на себе зобов'язання дотримуватися загальнолюдських прав, зокрема й тих, що стосуються здобуття якісної освіти особами з особливостями психофізичного розвитку (Бобрицька В.І., 2015, с. 8).

Для розуміння складності завдань, що постають у забезпеченні кадрів для інклюзивної освіти в Україні, слід зазначити, що станом на 2015/2016 н.р. в національній системі освіти функціонувало 334 спеціальних ЗНЗ, у тому числі для дітей сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, де здобували освіту 38962 учнів. У ЗНЗ у інклюзивних класах в означений період навчалося 2720 учнів з ООП, в спеціальних класах – 5265 учнів. Для дітей, які потребують тривалого лікування та реабілітації, в системі освіти України функціонує 64 санаторні школи (школи-інтернати) з контингентом 14840 учнів (Освіта осіб з особливими потребами, 2016).

Інтеграція дітей з ООП у навчальні заклади, до яких останнім часом все активніше долучаються окрім ЗНЗ ще й дошкільні, позашкільні, професійно-технічні, ВНЗ, потребує відповідної професійної підготовки та перепідготовки

педагогічних кадрів, що передбачає оволодіння педагогами основними методами навчання й корекції розвитку дітей з вадами психофізичного розвитку. Відтак, виникає нагальна потреба у запровадженні додаткових навчальних курсів у педагогічних ВНЗ. Водночас, у закладах післядипломної педагогічної освіти необхідне подальше змістове удосконалення курсів підвищення кваліфікації кадрів, до яких залучаються педагоги для роботи в інклюзивних класах. При цьому, з метою забезпечення рівного доступу до якісної освіти інклюзивні освітні заклади повинні адаптувати навчальні програми та плани, методи і форми навчання, використання існуючих ресурсів, партнерство з громадою до індивідуальних потреб дітей з ООП.

Підставою для вище викладених умовиводів стали результати емпіричного дослідження, яке було здійснено продовж трьох навчальних років (2013-2014, 2014-2015, 2015-2016 н.р.р.) на базі Факультету (до грудня 2015 року – Інституту) перепідготовки і підвищення кваліфікації Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. До дослідження було залучено 195 слухачів, які здобували другу вищу педагогічну освіту. Тривожними були висновки багатьох респондентів (87,69 %) щодо неготовності педагогічних і батьківських колективів сприйняти інклюзію як перспективне нововведення, яке є корисним, з одного боку, для соціалізації дітей з ООП, а з іншого, для формування толерантності, людинолюбства, гуманізму – для решти дітей. На запитання: «Які складнощі відчують педагоги у процесі роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання?» 164 особи (84,1 % опитаних) відповіли, що відчують брак дидактичного забезпечення, мало знайомі з успішними моделями інклюзивної освіти (вітчизняними й зарубіжними). Серед пропозицій, які висловлювали респонденти, звучали такі – «варто створити освітній портал, де б було представлено досвід (знахідки, методики, технології тощо) педагогів у роботі в умовах інклюзивного навчання», «доцільно налагодити для вчителів систему стажування у навчальних закладах, які мають успіхи в упровадженні інклюзивної освіти»; «посилити поінформованість педагогів щодо застосування

альтернативної та допоміжної комунікації, арт-терапії, казко-терапії, музикотерапії тощо у роботі з особливими дітьми», «здійснювати інформаційну й методичну роботу з усіма батьками щодо специфіки запровадження інклюзивної освіти у начальному закладі» та інші. Практично всі опитані (97,44%) висловлювали думку про те, що робота з дітьми з ООП є спільною роботою педагогічного колективу і батьків учнів, громади міста (села), тому кожен учитель має отримати відповідну підготовку до роботи в умовах інклюзивного/інтегрованого навчання.

Напрямом, що потребує відповідного кадрового забезпечення у сфері освіти осіб з особливими потребами, є навчання дітей з тяжкими і комбінованими психофізичними порушеннями, що вимагає адекватного корекційно-реабілітаційного і психолого-педагогічного супроводу навчання дітей цієї категорії. З огляду на важливість удосконалення підходів до підготовки педагогічних кадрів для системи інклюзивної освіти в контексті сучасних суспільних викликів, проаналізуємо рівень готовності чинної системи державної кадрової політики України в означеній у сфері.

Важливим у вирішенні питання щодо вибору батьками навчального закладу для дитини є надання консультативної допомоги психолого-медико-педагогічним консультаціям (ПМПК). Нагадаємо, що з метою поліпшення стану діяльності ПМПК профільним Міністерством у 2011 році внесено зміни у Положення про ПМПК та проведено спільно з Національною Асамблеєю інвалідів України низку навчальних семінарів для голів обласних ПМПК. З 2016-2017 н.р. інклюзивне навчання організовується за рекомендацією ПМПК, тому органи управління освіти мають координувати консультативно-методичну співпрацю ПМПК та ЗНЗ з питань орієнтовної потреби в інклюзивних класах. Особливу увагу слід приділити випускникам з особливими потребами дошкільних навчальних закладів як потенційним учням інклюзивних класів. Так, відповідно до висновку ПМПК та за згодою батьків для учнів з ООП педагогічні працівники, у тому числі вчителі-дефектологи, розробляють індивідуальну (адаптовану) навчальну програму з урахуванням навчальних

програм ЗНЗ, яка затверджується керівником навчального закладу та переглядається двічі на рік (у разі потреби частіше) з метою її коригування (Про організаційно-методичні засади, 2016).

Важливо відмітити, що з метою надання допомоги дітям з ООП у засвоєнні програмного матеріалу у ЗНЗ закладі за ініціативи МОН України Кабінетом Міністрів України постановою від 18 липня 2012 р. № 635 посаду асистента вчителя внесено до переліку педагогічних посад та розроблено кваліфікаційну характеристику зазначеної посади. На підтримку діяльності педагогів із навчання осіб з ООП у 2012 році в рамках українсько-канадського проекту «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» видано навчально-методичний посібник «Архітектурна доступність шкіл», створений за підтримки Канадської агенції з міжнародного розвитку (CIDA). Зазначені матеріали розповсюджено всім органам управління освітою обласних державних адміністрацій. Вони є доступними в мережі Інтернет (<http://www.education-inclusive.com/wp-content/docs/architectura-dostupnist-shkil.pdf>) (Про організаційно-методичні засади, 2016).

У ВНЗ України здійснюється підготовка фахівців для роботи з дітьми з ООП, а також перепідготовка кадрів з урахуванням потреби у педагогічних кадрах, які працюватимуть в умовах інтегрованого та інклюзивного навчання. Нині в Україні функціонує понад 15 ВНЗ, що готують фахівців на напрямом підготовки «Корекційна освіта». Проте, логічно виникає запитання: Чи достатньо фахівця, що має досить вузьку спеціалізацію, для того, щоб сучасна школа відповідала потребам і запитам особи з ООП? У пошуку відповіді на це запитання, цілком поділяємо позицію Л. Гриневич, яка переконана, що «кожен учитель у рамках своєї підготовки як педагога повинен пройти курс, як працювати з такими дітьми з особливими освітніми потребами, і пояснювати суспільству, що такі діти можуть принести: ті якості, яких не навчиш прочитанням великої кількості літератури – співчуттю, розумінню як допомогти іншій людині» (Що гальмує інклюзію в Україні, 2015, с. 3). Педагог має бути підготовленим ще й до того, що у вільні від навчання години він має

організовувати дітей з ООП спільно зі здоровими учнями до участі у різних сферах шкільного життя. І ця ділянка роботи, оскільки вона є важливою для соціальної адаптації та психолого-педагогічної реабілітації дітей з вадами здоров'я і, водночас, має потужний виховний вплив на їхніх здорових однолітків, також потребує уважного вивчення й внесення змін у систему професійної підготовки педагогічних кадрів для інклюзивної освіти.

Висновки. Реалізація нової стратегії державної освітньої політики з питань освіти осіб з особливими потребами в Україні, одним із принципів якої є людиноцентризм, спрямована на розв'язання актуальних завдань – забезпечення конституційних прав громадян на якісну освіту та рівного доступу до якісної освіти. Це пов'язано, передусім, з сучасною світовою тенденцією до забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з ООП, соціалізації осіб з особливостями психофізичного розвитку, формуванню толерантного та відкритого суспільства, подолання у ставленні до них будь-яких виявів дискримінації, зміни щодо даної категорії осіб упереджених суспільних стереотипів та позиціонування їх як повноправних членів суспільства. Відтак, надання рівного доступу до якісної освіти громадян із особливостями психофізичного розвитку (більшість з яких є особи з інвалідністю) є одним із пріоритетних напрямів утвердження нової системи цінностей в державній освітній політиці України.

Особливості сучасної державної кадрової політики України у сфері освіти осіб з особливими потребами обумовлюється тим, що навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку в інклюзивних класах ЗНЗ має здійснюватися шляхом організації корекційно-розвиткової роботи на основі спеціальних навчальних планів, програм, підручників тощо. Реалізація заходів із удосконалення державної кадрової політики України у сфері освіти осіб з ООП, зокрема щодо впровадження інклюзивної форми навчання, дасть змогу наблизити освітні вимоги у цій сфері до загальноприйнятих міжнародних стандартів, забезпечити можливість усіх категорій дітей з ООП здобувати

бажаний рівень підготовки за умов альтернативного вибору форми навчання і типу навчального закладу.

Серед **перспективних напрямів** майбутніх наукових розвідок визначимо дослідження арсеналу типів копінгу (способів подолання стресових ситуацій) у суб'єктів освітнього процесу під час запровадження навчання дітей у інклюзивних класах.

Література:

1. Бобрицька В.І. Актуальні проблеми інклюзивної освіти / В.І. Бобрицька Педагогічний процес: теорія і практика. – 2015. – № 5-6. – С. 7-11. ORCID.iD/0000-0002-1742-0103
2. Гриневич Л.М. Вітчизняна педагогічна теорія про розвиток освіти в Україні в контексті євроінтеграційних процесів / Л.М. Гриневич // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2015. – № 1–2 (46–47). – С. 5–10.
3. До 2020 року учнів із спеціальних шкіл для дітей із затримкою психічного розвитку переведуть до інклюзивних класів загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kmu.gou.ua/control/uk/publish/article?art_id=249431914&cat_id=244274160
4. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» від 05 червня 2014 року № 1324-18. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Лейсер І. Оцінюємо інклюзію Вивчення батьківських поглядів і чинників, що впливають на їх формування/ І. Лейсер, Р. Кірк // Інклюзивна освіта. Збірник матеріалів проекту. – К., 2013.
6. Освіта осіб з особливими потребами. Загальні відомості. 2016 р./ Сайт Міністерства освіти і науки України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua>
7. Освіта, охорона здоров'я та соціальне забезпечення дітей з порушеннями психофізичного розвитку: проблеми, шляхи їх вирішення : матер. парлам. слухань у Верховній Раді України 4 черв. 2014 р. / Верховна Рада України, Комітет з питань науки і освіти Верховної Ради України; Упорядник Є.В. Красняков. – К.: Парлам. вид-во, 2015. – 272 с.
8. Про організаційно-методичні засади забезпечення навчально-виховного процесу для учнів з особливими освітніми потребами загальноосвітніх навчальних закладів у 2016/2017 навчальному році. Наказ МОН України від 12.07.2016 № 1/9-364. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.mon.gov.ua
9. Стратегія державної кадрової політики на 2012-2020 роки. Указ Президента України від 1 лютого 2012 року № 45/2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
10. Що гальмує інклюзію в Україні? /Освітній портал «Педагогічна преса» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pedpresa.ua>

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ПОЛИТИКА УКРАИНЫ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ ДЕТЕЙ С ОСОБЕННЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Бобрицкая Валентина, доктор педагогических наук, профессор, профессор кафедры социальной философии, философии образования и образовательной политики, Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова, 01601, г. Киев, ул. Пирогова, 9, bobrytska@ukr.net,

В статье осуществлено обобщение информационных источников по вопросам разработки и имплементации государственной образовательной политики Украины в сфере образования детей с особыми потребностями; определены актуальные проблемы исследуемой отрасли, которые требуют решения с учетом современных требований государства и гражданского общества; дана характеристика уровня разработанности национального законодательства в сфере инклюзивного образования; выявлена актуальность решения проблем по преодолению негативного стереотипа восприятия обществом обучения детей с инвалидностью в общеобразовательном учреждении; проанализирована готовность системы образования Украины к реализации приоритетов государственной кадровой политики по вопросам подготовки кадров для обеспечения качественного учебно-воспитательного процесса в условиях инклюзии.

Ключевые слова: государственная образовательная политика; инклюзивное образование; интегрированное обучение; образование детей с особыми потребностями; образование детей с особыми потребностями; подготовка педагога к работе в условиях инклюзивного образования.

PUBLIC EDUCATIONAL POLICY OF UKRAINE IN EDUCATION OF PEOPLE WITH SPECIAL NEEDS

Bobrytska Valentina, pedagogichnih Doctor of Sciences, Professor, Professor of the Department of sotsialnoï filosofii, filosofii osviti that osvitnoï politiki, National pedagogical Dragomanov university, 01601 Kiev, 9 Pirogova Str, bobrytska@ukr.net,

The article consolidates information sources for the development and implementation of public educational policy of Ukraine in the field of education of people with special needs; specifies the urgent problems of the industry which need resolving with regard to the current requirements of the state and civil society; provides the insights into the status of the development of national legislation on education in inclusive education; reveals the urgency of solving problems to overcome negative stereotypes of perception of children with disabilities by the society; analyses the preparedness of Ukraine's education system to implement the priorities of personnel policy training to ensure quality of the educational process in the settings of inclusion.

It has substantiated by the author that implementation of the new strategy of educational policy on education of people with disabilities in Ukraine, whose one of the principles of is person-centeredness, is aimed at solving pressing problems – ensuring the constitutional rights of citizens for quality education and equal access to quality education. Among the contemporary world trends, which the educational policy of Ukraine is oriented at, as investigated the issue is concerned, the author singled out the following: ensuring equal access to quality education for children with special educational needs, socialisation of people with special psychophysical needs, formation of a tolerant and open society, overcoming all forms of discrimination occurred in relation to them, changes biased social attitudes to this category of people and positioning them as full members of society. The article proves that providing equal access to quality education for citizens with special psychophysical needs (most of whom are persons with disabilities) is one of the priorities of establishing a new system of values in education policy of Ukraine. It has been identified as the distinctive feature of the modern state personnel policy of Ukraine in the field of education of people with disabilities that teaching children with special psychophysical needs in inclusive classes of secondary schools should be performed through organising correctional and developmental work on a basis of specific curricula, programs, textbooks and more.

Keywords: *education of children with special needs; inclusive education; inclusive study; integrated education; public educational policy; training teachers to work in inclusive education settings.*